

Co warto zobaczyć w Gminie Stargard?

Krótki przewodnik po najważniejszych terenach zielonych i zabytkach gminy

Park w Krapielu - rozległy park krajobrazowy z oczkami polodowcowymi oraz licznymi drzewami liściastym o walorach zabytkowych.

Dolina Krapieli - zróżnicowany siedliskowo - krajobrazowy obszar w obrębie naturalnych granic doliny rzeki Krapiel. Łącznie 484 gatunków roślin w tym 14 gatunków chronionych, 12 gatunków z „Czerwonych List”, 25 gatunków rzadko spotykanych w skali regionalnej. Drzewa - uznane pomniki przyrody i okazy wskazane do ochrony. Interesujące i dobrze zachowane zbiorowiska roślinne w obrębie zboczy - lasy gradowe i murawy kserotermiczne.

Krapiel - Z pierwotnej zabudowy zachowały się: gorzelnia z 1921 roku (w ruinie), spichlerz z kamienia łamanego (1920-1930), obora i owczarnia z końca XIX wieku oraz neorenesansowy pałac z 1859 roku z tarasem widokowym i wieżą narożną przykrytą cebulastym hełmem.

Ozy Kiczarowskie - rezerwat geologiczny utworzony został w 1962 r. na powierzchni 4,7 ha. Jest to wał powstały wskutek nagromadzenia się piasku w dolinach rzecznych płynących pod lodowcem lub w szczelinach w obrębie lodowca.

Dwór w Małkocinie - dwupiętrowy dwór o wystroju klasycystycznym z początku XIX wieku. Cały zespół został zrewaloryzowany w latach 1978-1988. Jego najokazalszym pomieszczeniem jest duża sala balowa zajmująca dwie kondygnacje. Do dworu należała zabudowa folwarczna.

Park w Malkocinie - park o kompozycji naturalistycznej, z elementami barokowymi, ze stawem, lodownią- stanowi tło kolorystyczne dla zabytkowych form architektonicznych, Park pałacowy, obecnie zarośnięty krzewami i podrostem drzew, powstał w XIX wieku jako park naturalistyczny z założenia osiowego.

Park w Ulikowie - niewielki park luźno wytyczony nad brzegiem strumyka, park o zatartym układzie, w formie kępy zieleni nadwodnej. Łączy się w ciąg z zadrzewieniami wzdłuż strumienia - dopływ Krąpieli.

Strzyżno - Na przykościelnym cmentarzu znajduje się kamienno-ceglana kaplica cmentarna, zbudowana na początku XX wieku przez rodzinę Bohm, która od 1863 do 1945 roku była ostatnim niemieckim właścicielem Strzyżna. Centralnym obiektem dawnego majątku jest neoklasycystyczny pałac z połowy XIX wieku oraz podwórze folwarczne z budynkami i parkiem krajobrazowym o powierzchni 3,1 ha, z tego samego okresu.

Park w Strzyżnie - park pałacowy, układ częściowo zatarty. Z pierwotnego starszego założenia zachowała się 250 - letnia aleja lipowa. Z połowy XIX wieku pochodzi park krajobrazowy, naturalistyczny, ograniczony meandrowato przepływającą rzeką.

Kościół pw. Matki Boskiej Różańcowej w Skalinie - XV-wieczny kamienno-ceglany kościół. Jest to świątynia w kształcie sali, wzniesiona na planie prostokąta, której ostatni gruntowny remont przeprowadzony został w 1909 roku przez architekta Heinricha Deneke, prowadzącego w tym czasie renowację kościoła Mariackiego w Stargardzie. Na drewnianej wieżyczce z tego okresu umieszczony jest XIV-wieczny dzwon o średnicy 57 cm, z napisem zawierającym imiona trzech mędrców, którzy według tradycji, złożyli pokłon i dary dla Jezusa narodzonego w Betlejem. Od XVI wieku przy kościele znajdował się cmentarz grzebalny.

Park w Skalinie - rozległy park krajobrazowy w kształcie wydłużonego trapezu, wytyczony wzdłuż cieków wodnych, między podwórzem a wsią. Park pałacowy powstał na początku XIX wieku jako park krajobrazowy, naturalistyczny ze stawem.

Skalin - Obiektem godnym uwagi jest murowany pałac z II połowy XIX wieku, przebudowany w latach dwudziestych XX wieku, z przyległym parkiem naturalistycznym. Do sołectwa Skalin należy osada Golczewo – dawny XIX-wieczny folwark oraz eklektyczny dwór.

Park w Wierzchładzie - park pałacowy, powstał w II połowie XVIII wieku jako barokowy, wieloosiowy. Przebudowany w XIX wieku na park krajobrazowy z zachowaniem alei dojazdowych do pałacu.

Grodzisko w Koszewku - ślady wczesnośredniowiecznego słowiańskiego grodziska z IX-X wieku, otoczonego wałem obronnym. Na początku XIII wieku przy grodzisku ukształtowała się osada, która została przekazana na własność zakonowi cystersów z Kołbacza, a od 1236 roku przeszła na własność biskupów kamieńskich. Od XIV wieku był to folwark należący do kilku kolejnych właścicieli. W XIX wieku był tu czynny wiatrak i cegielnia.

Pałac w Koszewku - neorenesansowy pałac z XIX wieku, przebudowany w 1922 roku (dobudowano kwadratową wieżę narożną, bogato dekorowaną w części środkowej).

Kościół pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Koszewku – późnogotycki z pierwszej połowy XVI wieku, przebudowany w 1709 roku, z wieżą zwieńczoną barokowym hełmem. Wewnątrz barokowy ołtarz z 1723 roku, dwa sakramentaria i cztery pomniki nagrobne poświęcone fundatorom kościoła i właścicielom wsi, z napisami sławiącymi ich zasługi dla państwa pruskiego. Plac kościelny częściowo otoczony kamiennym murem i siatką, zachowały się na nim relikty pierwotnego cmentarza z pierwszej połowy XVI wieku. Po 1945 roku zarząd nad majątkiem sprawował Zespół Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Park w Koszewku - park pałacowy. Najstarsze drzewa pochodzą z końca XVIII. W połowie XIX wieku park przekształcono poprzez dosadzanie drzew. W latach 30 - tych XX wieku powstała aleja kasztanowców.

Pałac w Koszewie - W budynku pałacowym zwraca uwagę wieża zakończona neobarokowym hełmem, nad głównym wejściem portyk oparty na czterech kolumnach, a przed frontem podjazd. Od strony zachodniej pałacu znajduje się park i taras z widokiem na jezioro.

Park w Koszewie - park o założeniu krajobrazowym, naturalistycznym, tarasowo opadającym w kierunku jeziora, z kilkoma pomnikami przyrody. Obecnie częściowo zachowany starodrzew.

Kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Koszewie - gotycki, XVI-wieczny kamienny kościół. Pod posadzką kościoła i pod przybudowaną do niego XVIII-wieczną kaplicą znajdują się dwie krypty, a w nich spenetrowane w 1945 roku trumny ze szczątkami właścicieli majątku i tablice informujące o zmarłych. Wokół placu kościelnego rosną stare lipy i kasztanowce.

Poczernin - Około 1,5 km na północny zachód jest dawny młyn nad Iną z XIX-wieczną zabudową, m.in. dom mieszkalny w konstrukcji ryglowej, obok którego wypływa źródło.

Na północ od wsi znajduje się wzniesienie, z którego roztacza się widok na dolinę Iny i Puszcę Goleniowską. Na wzniesieniu znajduje się kamienna figura Matki Bożej Światłości.

Wiatrak w Tychowie - korpus wiatraka, typu holenderskiego, stojącego przy drodze do wsi Święte, zbudowanego w 1860 roku (obecnie bez skrzydeł).

Mini arboretum w Tychowie – niewielki ogród z drzewkami i krzewami egzotycznymi.

Co warto zobaczyć w Gminie Marianowo?

Dzięki licznym walorom krajobrazowym, w pełni zasługuje na miano gminy rekreacyjno-wypoczynkowej. Niepowtarzalne zasoby naturalne Marianowa i okolic spowodowały, że ok. 60% powierzchni Gminy objęte zostało Europejskim Programem NATURA 2000.

Duże kompleksy leśne, stanowiące ponad 25% powierzchni Gminy, bogate są w runo leśne i zasobne w zwierzynę łowną.

Na ich obszarze znajduje się użytek ekologiczny „Stawy Lutkowskie” oraz rozległe Stawy Dzwonowskie z największą na Pomorzu Zachodnim wylęgarnią narybku, miejsca gniazdowania wielu gatunków ptaków.

Na terenie Gminy znajdują się również dwa pięknie położone jeziora: Marianowskie i Wiechowskie. Brzeg jeziora jest urozmaicony, w przeważającej części malowniczo zalesiony. Zatoki zarośnięte są trzcina i pochylającą się w stronę wody niską zielenią. Jezioro jest doskonałym miejscem do żeglowania bądź kajakowania, bogate w ryby słodkowodne, jest również rajem dla wędkarzy.

Lubiących obcować z tajemnicami historii zapraszamy do zwiedzania okolicznych zabytków, choćby klasztoru cysterek z XIII w., murowanego kościoła z I poł. XV w., a także licznych pomników przyrody, spośród których najbardziej znany jest Dąb Sydonii.

Sydonia – Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Dziedzictwa Marianowa i Parafia p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP organizują „Majówki ze Sztuką z Sydonią w tle, czyli święto malarstwa, muzyki i teatru” i **Międzynarodowe Spotkania Artystów** w Marianowie. W kościele parafialnym i w zespole poklasztornym można podziwiać poplenerową kolekcję kilkudziesięciu obrazów oraz wyjątkową **Marianowską Drogę Krzyżową**. Proboszcz parafii Jan Dziduch, chrystusowiec, od lat zaprasza artystów na plenery malarskie.

Pałac w Dzwonowie - obszerny pałac z XVIII wieku, początkowo zbudowany w formie eklektycznej, w 1870 roku przebudowany w stylu neobarokowym (obecnie jest w trakcie kolejnej gruntownej przebudowy).

Park w Dzwonowie - park dworski o powierzchni 3,80 ha, założony w drugiej połowie XIX wieku w stylu angielskim.

W drzewostanie parkowym przeważają gatunki liściaste, które występują w luźnej kompozycji, pojedynczo i w skupieniach. Wśród starych drzew dominują wiekowe m.in. dęby, graby, grochodrzew, w szpalerze występują kasztanowce i buki. Najstarsze drzewa liczą ponad 200 lat. Przylega do zabudowań z połowy XIX wieku takich jak: spichlerz, gorzelnia, wozownia, stajnia i obora.

Ruiny kościoła w Dalewie - Nieopodal skrzyżowania drogi nr 20 z powiatową drogą do Czarnkowa, znajduje się wielka ruina gotyckiego kościoła, zbudowanego z kamieni polnych w XIV wieku, rozebranego po 1945 roku. Wokół kościoła znajduje się dawny cmentarz o powierzchni 0,3 ha, na którym widnieje nagrobek z 1888 roku. Plac jest ogrodzony kamiennym murem, wewnątrz rosną stare drzewa. Przetrwały również bramki wejściowe z XIV i XX wieku.

Atrakcje turystyczne Stargardu

Nagromadzenie oraz klasa stargardzkich zabytków czynią z miasta niepowtarzalne pod względem turystycznym miejsce. Okazją do poznania średniowiecznego miasta jest zwiedzenie szlaku „Stargard - Klejnot Pomorza”. Trasa szlaku wiedzie plantami - długość 3 km., wzdłuż potężnych wałów, bram, baszt i bastei. Podziwiać można wieże kościołów - na czele z wieżą kościoła św. Jana, najokazalsze baszty w kraju oraz jedną z dwóch w Europie bram rozpiętych nad korytem rzeki - Bramą Portową. Największą atrakcją dla turystów będzie wizyta w monumentalnej Kolegiacie Mariackiej, uznanej za jeden z najpiękniejszych ceglanych kościołów w Polsce.

Stargard znajduje się na **Europejskim Szlaku Gotyku Ceglanego**.

Stargardzkie zabytki Starego Miasta: Kolegiata Najświętszej Marii Panny Królowej Świata oraz system fortyfikacji miejskich z basztami i bramami rozporządzeniem Prezydenta RP zostały uznane za pomnik historii.

Fortyfikowanie Stargardu odbywało się w trzech fazach, pomiędzy XIII - a XVI w.

Cały pierścień obwarowań liczył 2260 m, do dzisiaj zachowało się około połowy długości murów oraz cztery baszty: Baszta Morze Czerwone, Baszta Tkaczy (Lodowa), Baszta Jeńców, Baszta Białogłówka i trzy bramy: dwie lądowe: Brama Pyrzycka i Brama Wałowa oraz wodna, będąca jedynym takim obiektem w Polsce Brama Młyńska, zwana również Portową.

Stargard jest położony dokładnie 15 stopni na wschód od południka zerowego, przebiegającego przez przedmieście Londynu Greenwich. Stanowi to dokładnie 1 godzinę różnicy między astronomicznym czasem londyńskim a środkowoeuropejskim, przyjętym w Polsce i w krajach sąsiednich. Taki umowny przebieg południków i wynikający z niego podział świata na strefy czasowe obowiązuje od 1884 roku.

Kolegiata pw. NMP Królowej Świata – jeden z najcenniejszych zabytków Pomorza Zachodniego. Pochodzi z XIII wieku, zbudowany w stylu gotyckim przez Heinricha Brunsberga, najwyższy sklepiony kościół w Polsce (32,5 m).

Kościół św. Jana – pochodzi z XV wieku, kościół ten posiada jedną z najwyższych wież na Pomorzu Zachodnim (99 m), posiada jedyne na Pomorzu sklepienie kryształowe. Znajduje się w nim największy na Pomorzu i jeden z największych w Polsce średniowiecznych dzwonów (3,5 t).

Ratusz – największy wśród średniowiecznych na Pomorzu Zachodnim. Zbudowany w XIII wieku, przebudowany w XV.

Krzyż Pokutny - pochodzi z 1542.

Wykonany został przez Hansa Billeke, jako zadośćuczynienie za zabójstwo swojego krewnego Wawrzyńca Madera.

Cerkiew pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła

- Kościół jest unikatem na Pomorzu, ponieważ już podczas budowy nadano mu niektóre cechy charakterystyczne dla wschodniej architektury sakralnej (choć był przeznaczony dla protestantów). Świątynia wzniesiona na planie krzyża greckiego z dwiema smukłymi ośmiobocznymi wieżami. Niższa, niedokończona wieża wschodnia posiada ostrosłupowy, nieznacznie górujący nad dachem hełm, a pełna wieża zachodnia przykryta jest ośmiobocznym hełmem i mierzy 33 m.

Arsenał – stanowi unikat na Pomorzu, ponieważ w żadnym z miast nie zachowała się budowla o podobnym przeznaczeniu.

Park Chrobrego - obejmuje tereny od bramy Portowej, aż do bramy Pyrzyckiej, z amfiteatrem i aleją Słowiczą. Park ten stanowi najbardziej atrakcyjny teren do spacerów i wypoczynku. Znajduje się tu neogotycki kościół (ob. cerkiew), oraz wieża ciśnień. Wchodzi w skład plant stargardzkich. Znajdują się tu dwa pomniki przyrody: klon jawor oraz buk zwyczajny.

Park Jagielloński - znajduje się po południowej stronie rzeki Iny, w porównaniu do innych parków jest najniżej położony, tj. 19–20 m n.p.m. Znaleźć można tu sześć pomników przyrody: trzy wierzby Salix L, z czego największa posiada średnicę 4,16 m oraz trzy dęby szypułkowe.

Dom Protzena - Budynek położony przy ul. Kazimierz Wielkiego 13 jest szczególnie cennym przykładem gotyckiego domu kupieckiego w Polsce. Kamienica powstała w I połowie XV w. Celom mieszkalnym służył pierwotnie tylko parter, natomiast pozostałe pomieszczenia przeznaczone były na magazyn towarów. Obecnie znajduje się tutaj Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st. im. Witolda Lutosławskiego).

Wieża ciśnień - Wieża ciśnień zbudowana została w latach 1896-1897. Stoi w Parku Bolesława Chrobrego, poza obrębem murów miejskich.

Ma wysokość 65 m i jest najwyższą tego rodzaju budowlą w Polsce.